

This article was downloaded by: [130.132.123.28]

On: 29 December 2014, At: 20:03

Publisher: Taylor & Francis

Informa Ltd Registered in England and Wales Registered Number: 1072954

Registered office: Mortimer House, 37-41 Mortimer Street, London W1T 3JH, UK

Geologiska Föreningen i Stockholm Förhandlingar

Publication details, including instructions for
authors and subscription information:

<http://www.tandfonline.com/loi/sgff19>

Profil genom de lösa jordlagren vid södra ändan af sjön Möckeln i Karlskoga socken af Örebro län

O. Gumælius

Published online: 06 Jan 2010.

To cite this article: O. Gumælius (1873) Profil genom de lösa jordlagren vid södra ändan af sjön Möckeln i Karlskoga socken af Örebro län, Geologiska Föreningen i Stockholm Förhandlingar, 1:12, 232-233, DOI: [10.1080/11035897309446339](https://doi.org/10.1080/11035897309446339)

To link to this article: <http://dx.doi.org/10.1080/11035897309446339>

PLEASE SCROLL DOWN FOR ARTICLE

Taylor & Francis makes every effort to ensure the accuracy of all the information (the "Content") contained in the publications on our platform. However, Taylor & Francis, our agents, and our licensors make no representations or warranties whatsoever as to the accuracy, completeness, or suitability for any purpose of the Content. Any opinions and views expressed in this publication are the opinions and views of the authors, and are not the views of or endorsed by Taylor & Francis. The accuracy of the Content should not be relied upon and should be independently verified with primary sources of information. Taylor and Francis shall not be liable for any losses, actions, claims, proceedings, demands, costs, expenses, damages, and other liabilities whatsoever or howsoever caused arising directly or indirectly in connection with, in relation to or arising out of the use of the Content.

This article may be used for research, teaching, and private study purposes. Any substantial or systematic reproduction, redistribution,

reselling, loan, sub-licensing, systematic supply, or distribution in any form to anyone is expressly forbidden. Terms & Conditions of access and use can be found at <http://www.tandfonline.com/page/terms-and-conditions>

också, på en mängd ställen inom landet, påträffat ett, direkt på den slipade och refflade berggrunden liggande, särdeles fast och hårdt packadt krosstensgrus, som tydligen visar sig tillhöra den forna inlandsisens bottenmoräner.

Man skulle måhända kunna invända, att de äldre bottenmoränerna, eller just de, som delvis lemnat material till "diluvialsanden", numera icke finnas kvar. Huru härmed förhåller sig är kanske för närvarande omöjligt att afgöra, men det vore egendomligt, om icke bottenmoränernas grus skulle, på lämpliga ställen, hafva samlat sig i klyftor och fördjupningar hos berggrunden och der, dels i följd af sin stora massa dels i följd af det skyddade läget, bibehållit sig intill våra dagar, likväl nu öfvertäckt af yngre morängrus. Sannolikt blef bottenmorängruset här och der tillökadt med de framför den tillväxande inlandsisen hopade moränmassorna (yt- och ändmoräner), hvilka, då de uppnådde en viss storlek, icke längre läto skjuta sig fram af denna, utan bildade en stadig bädd *öfver* hvilken isen måste bana sig väg framåt. Sammanpressade genom den öfverliggande isens tyngd, borde dessa massor af morängrus (krosstensgrus) sedan erhållit sådan fasthet, att de blott delvis denuderades och bortfördes.

För min del kan jag icke annat än anse Prof. AXEL ERDMANNNS i "Sveriges kvartära bildningar" uttryckta mening, att "*krosstensgruset* *) är den äldsta bland posttertiärtidens (*glacialtidens*) bildningar i Sverige", vara riktig, eller åtminstone ännu icke bevisad felaktig.

GUMÆLIUS, O. *Profil genom de lösa jordlagren vid södra ändan af sjön Möckeln i Karlskoga socken af Örebro län.*
(Härtill fig. 26 å tabl. 24.)

Af beteckningarne ser man, att de af profilen genomskurna jordarterna äro fem. Af dessa äro två regelbundet lagrade,

*) I den bemärkelse som detta namn af Prof. ERDMANN användes; se "Bidrag till kännedomen om Sveriges kvartära bildningar", Stockholm 1868. Sid. 54.

d. v. s. den öfversta — en myll- och stenblandad sand, som täcker alltsammans — och den, som ligger underst till höger på profilen — en fin, väl skiktad sand med tunna lerlager. De tre öfriga jordarterna se ut att vara rubbade eller hoptryckta efter aflagringen. Den understa på venstra sidan af profilen — krosstensgruset —, som synes ligga underst af alla och väl äfven gör det, kan därför endast skenbart vara hoptryckt, när dess närmast öfverliggande lager äro orubbade. Sannolikt har den utskjutande krossgrus-tungan uppkommit genom ursköljning. Deremot äro de två återstående jordarterna utan allt tvifvel efter sin aflagring först hoptryckta, böjda och knycklade, sedan delvis denuderade, innan den öfversta betäckningen tillkommit. Dessa två jordarter stå med hvarandra i nära samband. Den undre är en fin, gulröd, otydligt skiktad sand, den öfre är en för dessa trakter vanlig, köttröd, hvarfvig lera. Lagerföljden i denna profil visar sig vara uppifrån nedåt:

Mull- och stenblandad sand.
 Köttröd, hvarfvig lera.
 Otydligt skiktad sand.
 Sand med lerhvarf.
 Krosstensgrus.

Jag vill nu ej söka parallelisera den undre, skiktade sanden (med lerhvarf) med någon motsvarande bildning på annat håll i vårt land. Kommande undersökningar torde närmare utreda den frågan. De öfriga jordarterna torde deremot obestriddligen motsvara de i A. ERDMANN'S "Qvartära bildningar" omnämnda arterna: krosstensgrus, glacialsand, glaciallera och mosand.

Profilen är meddelad hufvudsakligen för att framkalla flere meddelanden i samma väg från mellersta Sverige.

GUMÆLIUS, O. *Snäckbankar i Ångermanland.*

Bankar af postglaciala snäckor finnas i Ångermanland i ej ringa antal. De förekomma på olika höjd från den nuvarande hafsytan, åtminstone upp till 250 fot öfver hafvet, såsom en barometerafvägning utvisade vid Bondsjö nära Hernösand.